

ROZDZIAŁ XI

OPŁATY EKOLOGICZNE

1. OPŁATY ZA KORZYSTANIE ZE ŚRODOWISKA

Opłaty za korzystanie ze środowiska pobierane są od 1980 roku tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Nowa regulacja w tym zakresie, zawarta w ustawie Prawo ochrony środowiska, obowiązuje od dnia 1 stycznia 2002 roku. Opłaty ponoszone są za:

- **wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza** (m.in. z energetycznego spalania paliw, z procesów technologicznych, z przeładunku benzyn silnikowych, z procesów spalania paliw w silnikach spalinowych),
- **wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi** (m.in. ścieków socjalno-bytowych, komunalnych, przemysłowych, wód chłodniczych, wód opadowych lub roztopowych, ścieków z obiektów stawowej gospodarki rybackiej),
- **pobór wód** podziemnych i powierzchniowych w zakresie szczególnego korzystania z wód (definicja została określona w ustawie Prawo wodne - Dz. U. nr 115, poz. 1229 z późn. zm.),
- **składowanie odpadów** (opłaty ponosi posiadacz odpadów w rozumieniu przepisów ustawy o odpadach, na ogół jest to władający powierzchnią ziemi, na której składowane są odpady).

Do opłat zobowiązane są następujące podmioty korzystające ze środowiska:

- przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy z dnia 19 listopada 1999 roku - Prawo o działalności gospodarczej oraz jednostki organizacyjne nie będące przedsiębiorcami w rozumieniu ww. ustawy,
- osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- osoby wykonujące zawód medyczny w ramach indywidualnej praktyki lub indywidualnej specjalistycznej praktyki,
- osoby fizyczne nie będące podmiotami, o których mowa powyżej, które korzystają ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie ze środowiska wymaga pozwolenia.

Opłatę ustala się według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce. Górne jednostkowe stawki opłat za poszczególne rodzaje korzystania ze środowiska są określone w ustawie Prawo ochrony środowiska. W tych granicach Rada Ministrów określa na każdy rok, jednostkowe stawki opłat, różnicując je w zależności od: rodzaju gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, rodzaju składowanych odpadów, rodzaju i jakości pobieranej wody i jej przeznaczenia, od rodzaju ścieków i substancji zawartych w ściekach (w przypadku wód podziemnych - od temperatury, zaś w przypadku wód opadowych - od zagospodarowania terenu, z którego wody te są odprowadzane).

Podmiot korzystający ze środowiska bez wymaganego pozwolenia na wprowadzanie substancji do środowiska oraz na pobór wód podziemnych lub powierzchniowych ponosi opłatę podwyższoną o 100%. Opłaty podwyższone naliczane są także za: składowanie odpadów bez decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska, magazynowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym, pozbycie się odpadów np. nad brzegami zbiorników wodnych, na terenach parków narodowych i rezerwatów oraz na terenach leśnych, uzdrowiskowych lub przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Najwyższe opłaty naliczane są w przypadku pozbycia się odpadów do wód powierzchniowych i podziemnych. W razie nieuiszczenia opłaty lub uiszczenia jej w wysokości nasuwającej zastrzeżenia,

Marszałek Województwa wymierza opłatę w drodze decyzji, na podstawie pomiarów lub innych danych technicznych i technologicznych. Podstawą wymierzenia opłaty są także wyniki kontroli, w tym kontroli przeprowadzonych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Nie wnosi się opłat z tytułu poszczególnych rodzajów korzystania ze środowiska, których kwartalna wysokość nie przekracza kwoty 200 złotych. Ustawa Prawo ochrony środowiska określa także szczegółowo przypadki zwolnień podmiotów z obowiązku ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska w przypadku poboru wód i odprowadzania ścieków. Tak na przykład opłatom nie podlega: pobór wód dokonywany na potrzeby przerzutów wody, na potrzeby energetyki wodnej pod warunkiem zwrotu takiej samej ilości wody nie gorszej jakości, na potrzeby nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych, wprowadzanie ścieków w celu rolniczego ich wykorzystania w przypadku posiadania pozwolenia wodnoprawnego.

Korzystający ze środowiska zobowiązani są do ustalania we własnym zakresie wysokości opłat i wnoszenia ich na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce korzystania ze środowiska, z tym, że opłaty za zanieczyszczenia pochodzące z niestacjonarnych urządzeń technicznych należy wносить na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego dla miejsca ich rejestracji. Do niedawna opłaty należało uiszczać w terminie do końca miesiąca następującego po upływie każdego kwartału, natomiast od lipca 2005 roku obowiązuje półroczny system wnoszenia opłat.

Posiadacz odpadów zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji odpadów i sporządzenia, na specjalnym formularzu, zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów. Sprawozdanie powinno zostać przekazane marszałkowi województwa w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

Podmiot korzystający ze środowiska powinien także (w terminie wniesienia opłaty) przedkładać marszałkowi województwa oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska wykaz zawierający informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska, wykorzystane do ustalenia wysokości opłat. Wzory wykazów zostały określone w specjalnym rozporządzeniu.

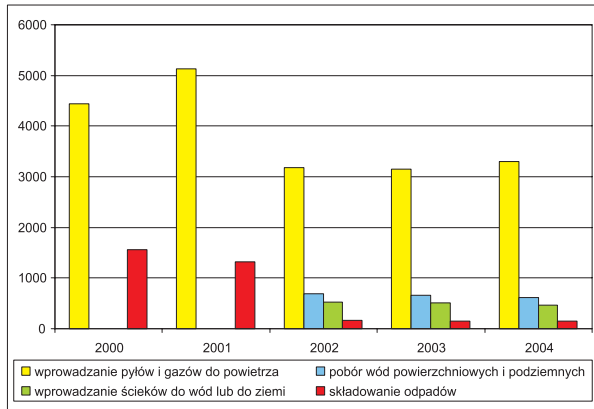
Środki z opłat przekazywane są na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (gminne, powiatowe, wojewódzki i narodowy) z przeznaczeniem na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

W województwie mazowieckim opłaty za korzystanie ze środowiska w 2004 roku wniosło 4 536 podmiotów na ogólną sumę 204 422 612 zł. Największy wpływ stanowiły opłaty za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (55,3%) oraz za pobór wód i odprowadzanie ścieków (34,5%). Pozostałe 6,9% stanowiły wpływy za składowanie odpadów, zaś 3,3% - odsetki bankowe i karne. Najwyższe opłaty wniosły nw. podmioty:

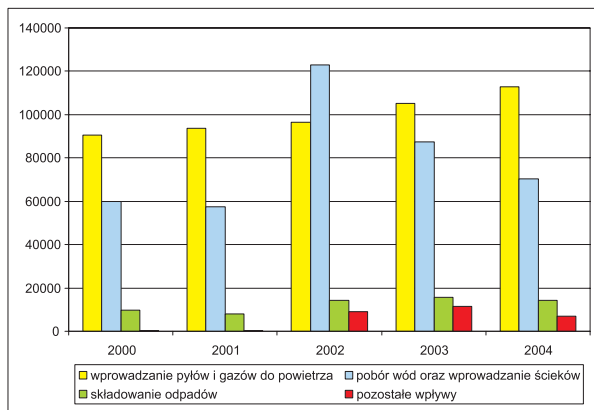
- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w m. st. Warszawa,
- Elektrownia Kozienice S.A.,
- Elektrociepłownia Warszawie S.A.,
- Polski Koncern Naftowy Orlen S.A.,
- Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A.,
- Intercell S.A. w Ostrołęce.

Liczbę podmiotów wnoszących opłaty za korzystanie ze środowiska oraz wysokość wpływów z tytułu tych opłat na przestrzeni lat 2000 - 2004, a także podział środków na poszczególne fundusze obrazują wykresy 88, 89 i 90.

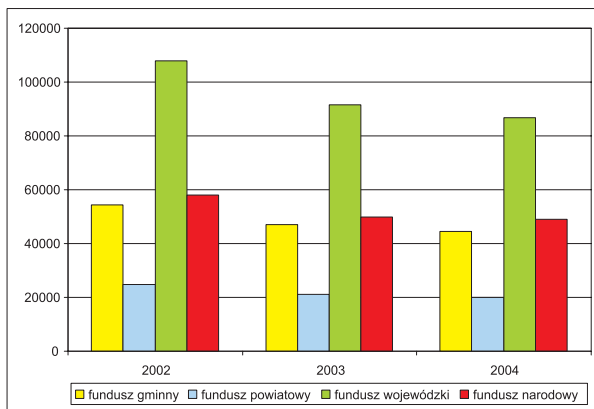
Wykres 88. Liczba podmiotów w województwie mazowieckim wnoszących opłaty za korzystanie ze środowiska w latach 2000 - 2004

Wykres 89. Wpływy (tys. zł) na rachunek redystrybucyjny Marszałka Województwa Mazowieckiego z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska w latach 2000 - 2004

Wykres 90. Środki z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska w województwie mazowieckim przekazane na poszczególne fundusze w latach 2002 - 2004 (tys. zł)

2. OPŁATY PRODUKTOWE

Stosunkowo nową opłatą ekologiczną jest tzw. opłata produktowa obowiązująca od dnia 1 stycznia 2002 roku, na mocy ustawy z dnia 11 maja 2001 roku o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej - Dz. U. nr 63, poz. 639 z późn. zm. (wraz z ww. ustawą wprowadzona została ustawa z dnia 11 maja 2001 roku o opakowaniach i odpadach opakowaniowych - Dz. U. nr 63, poz. 638).

Ustawa obejmuje następujących przedsiębiorców:

- wytwórców produktów, importerów lub dokonujących wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów wprowadzających na terytorium kraju produkty w określonych opakowaniach oraz produkty uciążliwe dla środowiska (rodzaje opakowań i produktów wymienione w załącznikach 2 i 3 do ww. ustawy),
- pakujących produkty wytwarzane przez innego przedsiębiorcę i wprowadzającego je na rynek,
- przedsiębiorców, których oznaczenie zostało umieszczone na produkcie lub opakowaniu wykonanym na jego zlecenie,
- prowadzących jednostki handlu detalicznego i sprzedających produkty tam pakowane, gdy powierzchnia handlowa jednostki lub jednostek przekracza 500 m² oraz prowadzących więcej niż jedną jednostkę handlu detalicznego o łącznej powierzchni powyżej 5 000 m² (bez względu na powierzchnię pojedynczej jednostki),
- importerów towarów, których częściami składowymi lub przynależnościami są produkty wymienione w ustawie (załączniki 2 i 3).

Naczelną zasadą ustawy jest nałożenie na ww. przedsiębiorców obowiązku zapewnienia odzysku, a w szczególności recyklingu odpadów powstałych z opakowań i produktów. Docelowe poziomy odzysku i recyklingu powinny być osiągnięte do końca 2007 roku. Dotyczy to wprowadzania na rynek krajowy:

- produktów w opakowaniach** z tworzyw sztucznych, z aluminium, ze stali w tym blachy stalowej, z papieru i tektury, ze szkła gospodarczego (poza ampułkami), z materiałów naturalnych (z drewna i tekstyliów) oraz wielomateriałowych,
- produktów uciążliwych dla środowiska** takich jak niektóre: akumulatory ołowiowe i niklowo-kadmowe, ogniwa i baterie galwaniczne, oleje smarowe, lampy wyładowcze, opony.

Przedsiębiorca rozpoczynający działalność polegającą na wytwarzaniu lub imporcie produktów w opakowaniach lub produktów wymienionych w ustawie, obowiązany jest w ciągu 30 dni (od rozpoczęcia działalności) zawiadomić o tym fakcie marszałka województwa. Podmioty nie wywiązujące się z obowiązku osiągnięcia wymaganego na dany rok kalendarzowy poziomu odzysku i recyklingu, obowiązane są do wnoszenia opłaty produktowej oraz przesłania do urzędu marszałkowskiego sprawozdania z wyliczoną opłatą. Sprawozdanie wymagane jest także w przypadku przedsiębiorców wywiązujących się z wymaganego poziomu odzysku bądź recyklingu. Przedsiębiorcy obowiązani są także do prowadzenia dodatkowej wewnętrznej ewidencji w sposób umożliwiający ustalenie uzyskanych poziomów odzysku i recyklingu oraz obliczenie ewentualnej opłaty produktowej.

Z nałożonych obowiązków przedsiębiorca może rozliczyć się samodzielnie lub za pośrednictwem powołanej w tym celu organizacji odzysku. Zarówno przedsiębiorca jak i organizacja odzysku ma możliwość zlecenia osobie trzeciej (inny podmiot gospodarczy) realizację czynności

związanych z wykonaniem obowiązku odzysku lub recyklingu. Potwierdzeniem wykonania obowiązku odzysku lub recyklingu w kraju jest karta przekazania odpadu oraz faktura VAT, natomiast poza granicami kraju masę lub ilość odpadów ustala się w oparciu o zgłoszenie celne. W przypadku przekazania odpadów do odzysku lub recyklingu na teren Wspólnoty Europejskiej może być faktura potwierdzająca. Istnieje również możliwość samodzielnego dokonania obowiązku odzysku lub recyklingu, a obowiązek ten ustala się na podstawie ewidencji odpadów prowadzonej w oparciu o przepisy ustawy o odpadach. Przedsiębiorcy, którzy przekroczyli wymagane w danym roku sprawozdawczym poziomy odzysku lub recyklingu, mogą przenieść tę nadwyżkę na rok następny.

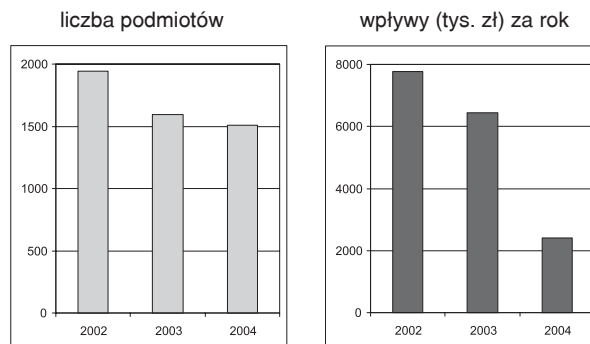
Opłatę produktową oblicza się oddzielnie dla każdego rodzaju opakowań oraz produktów. Należy ją wpłacić na odrębny rachunek urzędu marszałkowskiego do dnia 31 marca roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy opłata. Od 2005 roku nie wnosi się opłaty produktowej, której łączna roczna wysokość nie przekracza 50 zł.

Wpływy z opłat powiększone o oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o dochody urzędów marszałkowskich (przeznaczone głównie na koszty egzekucji tych opłat) przekazywane są na Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a następnie w części (na określonych zasadach) na wojewódzkie i gminne fundusze. Środki przeznaczane są na finansowanie działań w zakresie odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów oraz na edukację ekologiczną przede wszystkim w zakresie selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów.

W województwie mazowieckim 1 511 podmiotów wniosło opłaty produktowe za wprowadzanie na rynek produktów lub opakowań w 2004 roku. Kwota wpłat

na dzień 31.03.2005 roku wynosiła 2 700 013,10 zł (wykres 91). Niższe wartości wpływów, w stosunku do lat wcześniejszych, wynikają przede wszystkim z wdrożenia odzysku i recyklingu odpadów oraz ze zmiany przepisów prawnych.

Wykres 91. Liczba podmiotów w województwie mazowieckim wnoszących opłaty z tytułu wprowadzania na rynek produktów lub opakowań oraz wielkości wpływów (tys. zł) za lata 2002 - 2004.

Szczegółowe informacje dotyczące opłat za korzystanie ze środowiska oraz opłaty produktowej zamieszczone są na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (adres strony: www.mazovia.pl).

Rozdział przygotowany na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie Departament Ochrony Środowiska /Barbara Zaleska, Damian Milewski/.

LITERATURA

1. Dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie-Wesołej, 2005
2. Główny Urząd Statystyczny: Ochrona Środowiska, Warszawa 2004
3. Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2004 roku - opracowanie WIOŚ w Warszawie z 15.02.2005 r.
4. Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2004 r. - GIOŚ Warszawa, maj 2005 r.
5. Komunikat Komisji Europejskiej do Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: W kierunku Tematycznej Strategii Ochrony Gleby. Komisja Wspólnot Europejskich, COM (2002) 179 wersja końcowa, Bruksela 2002
6. Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2004
7. Praca zbiorowa: Raport o stanie środowiska w województwie mazowieckim w 2002 roku, WIOŚ w Warszawie 2003
8. Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2004
9. Sprawozdania statystyczne WIOŚ w Warszawie OŚZ-2a i OŚ-2b za 2003 r. i 2004 r.
10. Stuczyński T., Siebielec G., Maliszewska-Kordybach B., Smreczak B., Gawrysiak L.: Wyznaczanie obszarów, na których przekroczone są standardy jakości gleb. Poradnik metodyczny dla administracji, IOŚ Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 2004
11. Terelak H., Motowicka-Terelak T., Maliszewska-Kordybach B., Pietruch Cz.: Monitoring chemizmu gleb w latach 2000-2002. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Zakład Gleboznawstwa Erozji i Ochrony Gruntów, Puławy 2002

SPIS ZDJĘĆ

Rozdział I	Mazowiecki krajobraz
Rozdział II	Oczyszczalnia ścieków dla miasta Płocka w Maszewie
Rozdział III	Instalacja odsiarczania spalin w Elektrowni Kozienice S.A.
Rozdział IV	Fragment osuwiska w Cierszewie
Rozdział V	Wysegregowane odpady komunalne
Rozdział VI	Ruch drogowy w Warszawie
Rozdział VII	Linie wysokiego napięcia w Elektrowni Kozienice S.A.
Rozdział VIII	Rzeka Szkwa
Rozdział IX	Pobór prób przez pracowników WIOŚ
Rozdział X	Logo Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
Rozdział XI	Pieniądze